

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1915. Letnik XXXII.

Obseg: Sosea Razumnika konjereja. — Naredba c. kr. kmetijskega ministrstva, ki urejuje konjsko kupčijo. — Razglas o popisovanju zalag žita, mlinjskih izdelkov in sočivja. — Maksimalna cena za krompir letošnjega pridelka. — Ohranjevalno spravljanje krompirja. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Oddaja modre galice v l. 1916.

Modro galico za škropljenje trt v l. 1916. bo silno težko dobiti, morda niti ne, in če se bo dobila, bo stala, kakor sedaj vse kaže, od 3-50 do 4 K kilogram. C. kr. kmetijska družba kranjska je že storila vse potrebne korake, da se ji morda vendarle posreči dobiti nekaj modre galice, ki jo bo v najboljšem slučaju morala takoj prevzeti in plačati, in ker potrebuje naša dežela najmanj 20 vagonov galice, šlo se bo za izdatek okoli tričetrť milijona kron. Ves riziko pa družba ne more prevzeti, ker ne vé kako bo spomladi l. 1916., a skoraj smemo biti gotovi, da do takrat še ne bo miru, da bo galica morda torej še dražja, in če se tudi mir sklene, ne dobimo pravočasno tujega bakra, oziroma modre galice, kar bi drugače povzročilo znižanje cen. Kmetijska družba torej ne more kako tozadevno kupčijo kar na slepo srečo že sedaj skleniti in tudi nima zadosti denarja, da bi potrebno vsoto v gotovini založila. Če družba kupi že sedaj modro galico, more to storiti le pod pogoji, ki ji zajamčijo vsestransko varnost. Kmetijska družba bo torej naročila le toliko modre galice, za kolikor dobi v najbližji bodočnosti naročil, ki pa morajo biti naprej plačana.

C. kr. kmetijska družba kranjska prične takoj sprejemati **naročila na modro galico za l. 1916.**, ki naj se ji nemudoma dpošljejo, ter je **plačati z naročitvijo vred za vsak kg po K 3-50.** Če bo sedanja kupna cena višja, bo doplačati, če bo nižja, se preostanek vrne. Če naročitve vsled nedostaje blaga ne bo mogoče izvršiti, bo seveda družba denar takoj vrnila z običajnimi obrestmi. **Kdor galico naroči in jo seveda takoj plača, jo je zavezan prevzeti po končno veljavni ceni,** če bi tudi pomladi tržna cena padla, česar se pa bržkone ni nadejati. **Na naročila brez plačila se družba ne more osirati.**

Sosea Razumnika konjereja.

(Dalje.)

Pri Miškinem in Malinem žrebetu pa stvar ni bila tako lehkotna in nepomembna.

Oba sta mogla le z največjo težavo požirati jed in tudi dihanje je bilo sila otežkočeno.

Miškino žrebe skoraj prav ničesar ni moglo pogoltniti. Komaj je moglo použiti kaj prav redkega, pa še to mu je navadno bruhalo zopet pri nosnicah vunkaj. Poleg tega ga je mučila močna vročica, in kašelj tudi ni skoraj nič odjenjal, ampak ga je močno dušil.

Nekoliko više nad jabolkom se mu je napravila oteklina, ki je bila tako velika kot pest majhnega otroka. To oteklino je ukazal živinozdravnik po trikrat na dan mazati z neko mažo, da bi se prej izgodila in dozorela. (Glej podobo 51.)

Kljub mazanju je le počasi zorela in po preteku enega tedna je živinozdravnik še vedno ni mogel prerezati. Jesti uboga žival že skoraj prav nobene stvari ni več mogla. Žalostno in klavrno je stala v hlevu ali pa je plegala po nastilji. Žrebe je bilo prej tako lepo in živahno, sedaj pa tako shujšano, da je bil Razumnik prav žalosten, kadar je revšče opazoval.

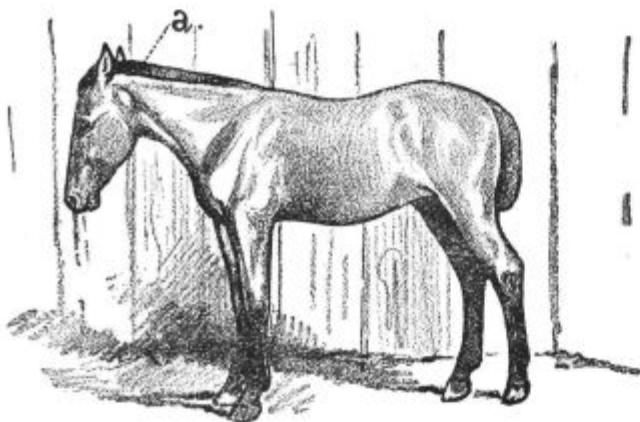
Ko je živinozdravnik zopet prišel in ravnokar zopet preiskoval to žrebe, je rekel Razumnik žalostno: „Je pač hudo, toda vendar se mi le premočno dozdeva, da mi bo to žrebe poginilo.“

Ta pa mu je odvrnil: „Ne obupajva, meni pa se močno zdi, da bo še mogoče živalco rešiti. Saj je bila dobro rejena in tudi utrjena je bila. Še vedno ima nekoliko moči. Kako malo utrjeno in slabo rejeno žrebe bi bilo seveda dosedaj že gotovo podleglo. Vsekako pa gnojne otekline ne bom mogel, niti smel še tako kmalu prerezati, ker je ista precej nevarna in tudi zelo globoka.“

Nato je preiskal živinozdravnik Malino žrebe, in ko je bil gotov ga je vprašal Razumnik: „Kako pa je kaj s to revico?“

Živinozdravnik mu je odvrnil: „Zelo se bojim, da bi ji v kratkem začelo dihanje delati velike težave. Že sedaj se razločno čuje njeno hropeče dihanje, otekline se bo pa še povečala in dihanje bo vsled tega še bolj otežkočeno. Kakor hitro opazite, da le pretežno diha, ne zamudite me takoj poklicati, kajti, ako ji ne prerežem sapnika, tedaj se bo gotovo zadušila.“

Razumnik je obljubil živinozdravniku, da bo ob potrebi to nemudoma storil, nato mu je dal ta še nekaj važnih navodil, potem je odšel.

Podoba 51.

Medtem, ko je odhajal, je še rekel Razumniku: „Ne verjamete koliko žrebet bi se vsako leto lahko rešilo gotovega pogina, ko bi bili konjerejci vsi tako pametni, da bi pravočasno poklicali živinozdravnika, kateri bi živalim v sili opomogel, da bi vsaj lahko dihale skoz prerezani sapnik. Pomoč je jako izdatna in sigurna, operacija pa lahka in nenevarna.“

Razumnik se skoraj ganil ni od bolne živali, temveč ji na vse mogoče načine stregel in pazljivo poslušal njeno dihanje.

Preteklo je več ur. Bolezen se ni poslabšala in tudi dihanje ni postalo nič težavneje kot je bilo prej.

Naenkrat se je pojavil silen kašelj, ki je živalco tako dajal, da se je komaj mogla obdržati na nogah in se je vsa tresla. Ko je napad ponehal, je Razumnik z grozo opazil, da postaja dihanje vedno težavneje. Pri vsakem dihljeju je bilo tudi razločno čuti nekako golčanje in piskanje. Večkrat zaporedoma se je zopet pojavil hud kašelj, po katerem je mahoma postalo dihanje zopet lažje, včasih pa tako težko, da je mislil Razumnik, da se mora žival vsak čas zadušiti.

„Sedaj je pa dihanje res že silno težavno,“ si je rekel Razumnik. „Ako bo šla stvar tako naprej, potem bo ubožica gotovo že mrtva, preden se bo dan zazoril.“

Poklical je hlapca in mu naročil se takoj peljati v mesto po živinozdravnika.

Ves v skrbeh je opazoval bolno žival. Odkar se je odpeljal hlapec, je dihanje postalo silno težavno, in Razumniku je bilo tako tesno pri srcu, ko je videl kako se uboga živalca bori s smrtjo, on pa ne more prav ničesar pomagati. Kolikokrat je že zastonj pogledal na uro. Vsaka minuta se mu je zdela cela večnost. Od nikjer ni bilo čuti ropotanja bližajočega se voza.

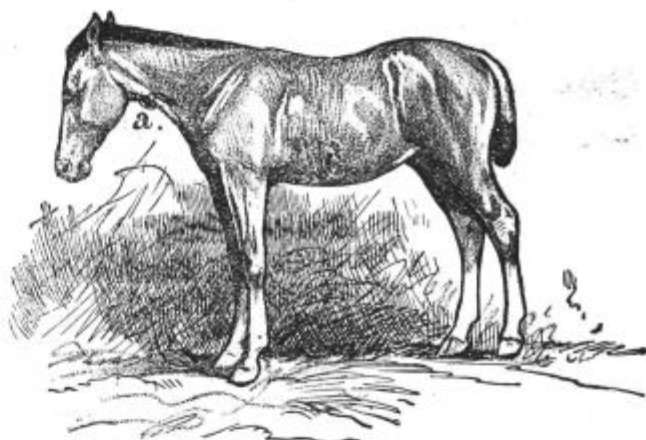
Žrebe se je vlegalo in zopet vstajalo. Ako je ležalo, je bilo dihanje še težavneje, stalo je pa tudi že kar težko vsled prevelike utrujenosti in oslabeledosti in prestanih naporov. Slednjič se pa le ni moglo več obdržati na nogah; silno se je streslo in se zvalilo po tleh.

Razumnik je bil ves prepaden od groze, in je govoril sam s seboj takole: „Ako še četrto ure ne bo zdravnika, tedaj pride prepozno, kajti če se živali prav hitro ne pomore, se mora zadušiti in jaz revščetu še prav nič pomagati ne morem.“

Cuj!

Zaslišalo se je oddaljeno ropotanje voza s ceste, ki pelje iz mesta. Še nekaj minut, in živinozdravnik je bil tu.

Razumnik se je olajšalno oddahnil.

Podoba 52.

V istem trenutku je žrebe zopet padlo po tleh, prej si je bilo vendarle še pomagalo na noge, sedaj se pa je tako močno vilo, da je bilo jasno, da so napočili zadnji trenutki.

„Skrajni čas je,“ je rekel živinozdravnik. Brž je vzel v roko neko pripravo, je z drugo roko in s pomočjo Razumnika napel kožo na vratu pod sapnikom in jo prerezal, da je bilo mogoče z neko drugo pripravo do sapnika, v katerem je hitro navrtal v sapnikov hrustanec luknjico, ki je bila približno tako velika, da bi jo mogel pokriti z desetvinarskim novcem. V nekaj trenutkih je bila operacija gotova. Komaj je pa bil hrustanec odstranjen, je žrebe že tudi globoko zajelo sapo in začelo zopet redno in lahko dihati.

Skozi narejeno luknjico je sedaj žrebe moglo udihavati dovolj zraka in si je že po par vdihljajih toliko opomoglo, da je zopet moglo samoodsebe vstati.

„Tako, sedaj je dobro,“ se je zadovoljno oddahnil živinozdravnik. „Pa je bil že tudi skrajni čas. Najpametneje bi pač bilo, ko bi bil operacijo zaradi varnosti že koj zadnjič izvedel.“

V napravljeno luknjico je vstavil živinozdravnik neko posebno pripravo, ki naj omogočuje lahko dihanje in preprečuje, da bi se mogla odprtina predčasno sama

zapreti in zarasti. Ta priprava (glej podobo 52.) se imenuje kanila.

Po operaciji se je žrebe neverjetno hitro razmehoma precej dobro počutilo in celo jesti je poskušalo, kar že prej kakih 24 ur ni storilo.

Naslednji dan se je živinozdravnik zopet oglasil.

Sedaj je pa že mogel Miškinemu žrebetu prerezati otekline in iz nje iztisniti gnoj.

Skoro pol litra gnoja je iztisnil, in Razumnik je bil videti prav zadovoljen, ker je šla stvar tako po sreči.

„Revšče ubogo, kmalu boš rešeno!“ je vzkliknil. In res je bilo tako.

Ze kmalu po dobro uspeli operaciji je žrebe popilo nekoliko tople oblode.

Polagoma se mu je začelo vračevati zdravje, in čez nekaj dni je že moglo pozobati nekoliko ovsenega zdroba. Vsled prerezanja nastalo rano je Razumnik vsak dan izpiral z brizgo in zato se je v dobrem tednu že skoraj popolnoma zacelila.

Seveda je bilo žrebe še vedno zelo slabotno in je še vedno nekoliko hujšalo. Ker pa je bilo od prej dobro utrjeno in dobro rejeno, je imelo še vedno dovolj moči in se je zato začelo kmalu vidno popravljati. Po dobrih šestih tednih je bilo komaj še poznati, da je bilo prestalo tako hudo bolezen, kajti neverjetno lepo se je bilo popravilo.

Tudi z Malinim žrebetom se je vse po sreči izteklo.

Živinozdravnik mu je predrl bolni del in istotako odstranil gnoj, in sedaj je že moglo popolnoma dobro dihati, zato je sedaj zdravnik vdejano kanilo odstranil. Zdravje se je povračalo neverjetno hitro, in tudi v sapniku zaradi dihanja narejena rana se je hitro zacelila.

Razumnikove živali so torej prav dobro prestale smoliko, po šestih tednih pa že sploh ni bilo nobeni več poznati, da je bila kdaj bolna.

Marsikteri vaščan se je temu čudil in ni mogel verjeti zakaj se je pri Razumniku vse tako srečno izteklo, medtem ko je moralo njegovo žrebe poginiti. Razumnik je pa na vse to odgovarjal: „Samo to je ugodno vplivalo in veliko pomagalo, ker sem svoje živali čez poletje primerno utrdil in pa z ovsom sem jih obilo, toda ne čezmerno krmil in zato so med boleznijo lahko veliko več vzdržale kot druge zanemarjene živali, kajti veliko jih je obolelo, a uspeh zdravljenja je bil le malokje tako izvrsten kot pri meni.“

Vsem tistim konjerejcem so poginila obolela žrebata, katerim ni bilo mar, da bi si hleve lepo uredili in, ki so svoje mlade živali čez poletje premalo krmili z ovsom in jih niso dovolj utrjevali. J.

Odredba c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 21. avgusta 1915, drž. zakonika št. 245., ki urejuje konjsko kupčijo.

Na podlagi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914., drž. zakonika št. 274., se ukazuje za čas izrednih razmer, ktere je povzročila vojna, tole:

§ 1.

Konjski kupci morajo pri svojih kupčijah dokazati z obrtnim listom, da imajo pravico do te obrti.

§ 2.

Konjski kupec, ki prepusti nakupovanje konj svojim nakupovalcem (mešetarjem), mora nakupovalce naznaniti

politični gosposki, ki da vsakemu nakupovalcu izkaznico. — Izkaznico smejo dobiti samo docela zanesljivi ljudje. Tisti, ki nakupujejo konje brez izkaznic, se kaznujejo.

§ 3.

Konjski kupec mora zapisati vsako svojo konjsko kupčijo v posebno knjigo, kamor mora vpisovati tudi, za koliko je vsakega konja kupil ali prodal; knjigo mora okrajni politični gosposki na zahtevo vsakčas predložiti.

§ 4.

Deželna politična gosposka ima pravico v posameznih pokrajinah prepovedati nakupovanje konj od hiše do hiše.

§ 5.

Če bi se kje pokazale v konjski kupčiji nerednosti, ima okrajna politična gosposka, z izjemo po § 7., pravico, izdajanje živinskih potnih listov za konje dopuščati le s posebnim dovoljenjem. Tega dovoljenja pa politična okrajna oblast ne sme dati, če hočejo nakupovati konje kupci, ki ne morejo dokazati svoje pravice do konjske kupčije ali pa če hočejo ta posel opravljati nakupovalci brez izkaznic.

§ 6.

Da je politična okrajna gosposka dovolila izdajanje živinskih potnih listov za konje, to mora župan, pa tudi vsak drug, ki izda konjski potni list, napisati na listu samem in na njegovem ostanku v zvezku potnih listov; na obeh naj napiše dan in številko dopisa politične gosposke, s katerim je bilo izdajanje živinskih potnih listov za konje dovoljeno.

§ 7.

Če kupi konja kmet od kmeta v svojem političnem okraju za delo na svojem posestvu, se sme izdati živinski potni list brez posebnega dovoljenja politične okrajne gosposke, čeprav je ta glede konjske kupčije v splošnem, po § 5. te odredbe, kaj drugega ukazala.

V živinski potni list za takega konja je pa treba napisati: „Izdan po § 7. ministrske naredbe z dne 21. avg. 1915., drž. zakonika št. 245.“

§ 8.

Deželna politična gosposka sme ukazati, naj se konji prodajajo le na stalno določenem prodajališču.

§ 9.

Če politična okrajna oblast ne dovoli izdajanja živinskih potnih listov za konje po § 5. te odredbe, se more občina tekom osmih dni pritožiti pri okrajni politični oblasti na deželno politično gosposko, ki končno veljavno odloča. —

Kmetijsko ministrstvo nadzira uporabljanje te odredbe in more ukaze podložnih oblasti izpreminjati in razveljavljati.

§ 10.

Občine morajo pri uveljavljanju te odredbe pomagati.

§ 11.

Prestopke tega ukaza kaznujejo politične oblasti z globo do 5000 K ali z zaporom do šestih mesecev. Če se pregreši zoper to odredbo kak konjski kupec, se mu sme odvzeti tudi obrtno dovoljenje, ako je to v skladu s § 133 b, odst. 1. lit. a obrtnega reda.

§ 12.

Ta odredba stopi v veljavo dne 24. avgusta 1915.

Št. 25.213.

Razglas

o popisovanju zalog žita, mlinskih izdelkov in sočivja.

C. kr. ministrstvo za notranje zadeve je z razpisom z dne 15. septembra 1915, št. 50.023., zaukazalo temeljem § 8. cesarskega ukaza z dne 21. junija 1915, drž. zak. št. 167. in § 1. cesarskega ukaza z dne 7. avgusta 1915, drž. zak. št. 228.,

popisovanje zalog žita, mlinskih izdelkov in sočivja (fižola, graha in leče)

po stanju z dne 15. oktobra 1915.

Popisovanje obsega:

- 1.) poljedelske (kmetijske) obrate, ki so pridelali katero izmed vrst žita ali sočivja, ki jih je zglasiti;
 - 2.) vsi obrtni in trgovski obrati, ki uporabljajo, prodajajo ali shranjujejo žito, moko ali sočivje;
 - 3.) vse občine, javne korporacije ali druge aprovizacijske poslovalnice, ki imajo vsled nove organizacije porabe v zalogi žito, mlinske izdelke ali sočivje.
- Opozarja se, da konzervirano sočivje ni zavezano zglasitvi, da pa se morajo zglasiti vse zaloge nepodelanega sočivja, ki jih imajo tvornice za konzerve.

Zglasilu zavezani so dolžni, svoje zaloge zglasiti po stanju z dne 15. oktobra 1915 oblastvu, v čigar okolišju je zaloga dne 15. oktobra 1915.

Zaloge, ki so dne 15. oktobra na prevozu, mora prejemnik zglasiti v treh dneh po prejemu.

Za te zglasitve prihajajo v poštev samo obrtni in trgovski obrati in aprovizacijske poslovalnice.

Zaloge se popisujejo po občinah z uradnimi naznanilnicami, ki jih mora izpolniti ali zglasiti zavezana oseba ali po njenih navedbah zaupnik, ki ga je postavilo oblastvo.

Podrobnejša določila, kako se izvrši popisovanje, izdajo politična okrajna oblastva.

Namen popisovanja je, da se dobi pregled o vseh zalogah, kar jih je.

Vsakogar patriotična dolžnost je, da svoje zaloge vestno napove in oblastva pri njih nalogi podpira.

Zglasitvi zavezane zaloge, ki se niso zglasile, bo oblastvo zaplenilo v prid državi.

Tiste, ki namenoma oblastvu prikrijejo v svoji posesti ali hrambi nahajajoče se zaloge žita, mlinskih izdelkov ali sočivja, kaznuje sodišče z zaporom od 1 tedna do 6 mesecev, če presega vrednost zaloge 500 K, s strogim zaporom od 1 meseca do 1 leta.

Poleg zaporne kazni se sme prisoditi denarna globa do 2000 kron, ako pa presega vrednost zaloge 500 kron, do 20.000 kron. Tudi se lahko izreče izguba obrtne pravice.

Tiste, ki ne podajo pri popisovanju zalog zahtevanih podatkov tekom določenega roka, ki se branijo odgovoriti na stavljena vprašanja, ali neresnične odgovore, ki zabranijo oblastvenemu zaupniku vstop v obratne prostore, shrambe in druge prostore, vpogled v gospodarske in trgovske zapiske, ali ki se branijo dati pojasnila, ali ki dajo neresnična pojasnila, kaznuje sodišče z zaporom od 3 dni do 3 mesecev ali z globo od 20 do 2000 kron.

Poleg zaporne kazni se sme prisoditi denarna kazen do 2000 K.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1915.

C. kr. deželni predsednik:

Baron Schwarz.

Maksimalna cena za krompir letošnjega pridelka.

Vsled posebne ministrske naredbe z dne 22. septembra t. l., drž. zak. št. 276., so se določile na podstavi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914, drž. zak. št. 274., maksimalne cene za krompir, ki se je letos pridelal, in sicer za dobo, dokler trajajo vsled vojne izredne razmere.

Tozadevna ministrska naredba se takole glasi:

Stopnjujoča tarifa.

§ 1. Pri prodaji krompirja v množinah več kakor 10 q naenkrat od letošnjega pridelka ne sme pridelovalec nastopnih cen prekoračiti.

V mesecih	Prebrani krompir za jed	Neprebrani krompir (krompir za krmiljenje in obrtne namene)
oktober-november	K 8.—	K 7.—
december	" 8.50	" 7.50
januar	" 8.70	" 7.70
februar	" 9.—	" 8.—
marec	" 9.50	" 8.50
april	" 10.—	" 9.—
maj	" 11.—	" 10.—

Dopustno podraženje za veletrgovino.

§ 2. V prekupčiji s krompirjem na debelo, se smejo gorenje cene povišati za 40 vinarjev, toda samo enkrat.

Maksimalne cene v posameznih kronovinah.

§ 3. Z ozirom na lego dežel, ki so primorane plačevati za uvoženi krompir prevozne stroške, se povišajo v §§ 1. in 2. za veletrgovino veljavne maksimalne cene v nastopnih deželah takole:

Dežela	Pribitek v kronah za 1 q
Gorenja Avstrija	K 1.—
Solnograška	" 1.50
Štajerska, Koroška, Kranjska	" 1.50
Goriška, Trst, Istria	" 2.—
Tirolska, Predarelska	" 2.—
Dalmacija	" 2.—

Dopustno povišanje cen v posameznih deželah.

§ 4. Politična deželna oblast je upravičena v svoji deželi v svrhu oledkočenja dobavljenja krompirja iz krajev, kjer se prideluje, v tiste, ki ga potrebujejo, določiti za veletrgovino primerno višje cene.

Cene krompirju pri prodaji nadrobno.

§ 5. Cen pri nadrobni razprodaji, t. j. pri prodaji pod 10 q, se ne sme več kakor za 40 % prekoračiti kakor so določene za veletrgovino (§§ 2., 3. in 4.). Ta povišek cen za 40 % pri razprodaji nadrobno, ima deželna politična oblast, če je treba, stopnjeva določiti za krompirjeve vrste, ki so v deželi običajne.

§ 6. Te maksimalne cene veljajo za kraj, kamor je pogojeno krompir postaviti, in sicer za 100 kg brez vreče proti takojšnjem plačilu. Pri krompirju za krmiljenje in za obrtne namene gre 5 % na dobro kupcu. Če kupec ne da vreč, je prodajalec pri prodaji iz kake železniške postaje, upravičen dati na stroške kupca tisto slamo, ki je potrebna za obloženje vagona in da se pokrije krompir. V maksimalnih cenah so zapopadeni stroški nakladanja in prevažanja do dogovorjene železniške postaje, oziroma do dotičnega obrata.

Pravica deželnih oblasti krompir zaseči.

§ 7. Posestnika zalog krompirja more deželna politična oblast pozvati, te zaloge, v kolikor niso potrebne za dom, oddati po določenih maksimalnih cenah. Kmetovalcem in obrtnikom, ki krompir predelujejo, je pustiti toliko krompirja, kolikor ga rabijo v svojem kmetijskem, oziroma v svojem industrijskem obratu.

Če se posestnik krompirja temu pozivu ustavlja, more politična deželna oblast krompirjeve zaloge na račun in stroške posestnika prodati; prodajalno ceno določi politična deželna oblast z ozirom na maksimalne cene, na dobroto in porabnost blaga, ko je zaslišala večšake.

§ 8. Ta naredba ne velja za krompir, ki pride iz dežel, iz katerih je pri uvozu plačati carina.

§ 9. Za promet s semenskim krompirjem more kmetijski minister na predlog kake kmetijske korporacije ali c. kr. semenske pregledne postaje na Dunaju določiti izjeme od te naredbe.

§ 10. Prestopke določeb te naredbe in na njeni podlagi izdanih predpisov po prodajalcu kaznuje politična oblast prve instance (okrajno glavarstvo) z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

§ 11. Ta naredba stopi v veljavo 1. oktobra 1915.

* * *

Pojasnilo uredništva. Krompir za jed je v zmislu gorenje naredbe smatrati tistega, ki je dobro užiten, torej od vrst dobre kakovosti, ki je z roko prebran, je brez drobiža in kterege se drži kvečjemu toliko prsti, kakor je ostane pri prebiranju popolnoma suhega krompirja.

Krompir za krmljenje in za obrtne namene (n. pr. za izdelovanje sušenega krompirja, špirta, škroba itd.) je tisti, ki se z roko ne prebira, ampak se navadno naklada z lopatami, vsled česar je med njim drobiž in se ga drži precej prsti, zato gre kupcu po gorenji naredbi 5% na dobro. Med ta krompir je šteti tudi krompir, če je tudi prebran, od tistih vrst, ki so porabne le za krmljenje ali za obrtne namene. Takih vrst pri nas skoraj nič nimamo, zato ne hodijo v poštev.

Pri krompirju, ki je v prometu veletrgovine, se sme le enkrat priračunati 40 v za q , in torej ne gre navidezno krompir naprej prodajati in pri vsaki prodaji 40 v za q priračunati.

Na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem je maksimalna cena pri prodaji krompirja na debelo K 9'50, in na Primorskem K 10'—.

Prodaja krompirja na debelo je le takrat, kadar se ga proda več kakor 10 q .

Pri nas imamo večinoma majhne kmetije in bodo torej posamezni posestniki prodajali naenkrat množine, ki so manjše kakor 10 q , in za take množine velja povišanje maksimalnih cen za 40 %, če deželna politična oblast ne najde potrebe določiti kako izpremembo po § 5. gorenje naredbe.

Zaenkrat torej veljajo maksimalne cene pri prebranem krompirju za jed ob nadrobni razprodaji, t. j. v množinah pod 1000 kg , na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem sledeče:

meseca oktobra-novembra	K 13'30
decembra	14'—
januarja	14'28
februarja	14'70
marca	15'40
aprila	16'10
maja	17'50

Ohranjevalno spravljanje krompirja.

V sedanjem vojnem času je iz vzrokov, ki so vsakemu znani, silno važno, da hranimo krompir tako, da ostane do novega krompirja dober in da ga torej kolikor mogoče malo pokvarjenega odpade. Letos je pa to celo važno, kajti krompir bo imel kot živilo še večjo važnost, ker gre z drugimi živili zelo tesno in ker se nam je vsled letošnjega deževnega vremena prav zelo bati, da bo krompir v shrambah močno gnil.

Pri nas hranimo krompir največ v zidanih shrambah, ki so kolikortoliko pod površjem zemlje in so torej kleti. Shramba za krompir ne sme biti pregorka, pa tudi ne premrzla, in zlasti ne sme v njej krompir zmrzevati, kajti zmrznjen krompir takoj zgine, ko se odtali. Zmrzevanje preprečimo, če krompir s slamo ali s kaj podobnim na vseh straneh dobro zadelamo.

Preden krompir končno spravimo v shrambo, ga pustimo v ne predebili plasti na prostem ležati, da doseže nekako naknadno dozorev in da se izpoti, to je po možnosti posuši. Na prostem leži lahko krompir, dokler se ni bati mraza. Krompir je seveda na prostem s slamo ali sčim pokriti, da ga svetloba ne naredi zelenega. Dnevna svetloba naredi krompir zelen, ne pa luna, kakor nekteri napačno domnevajo.

Na prostem izzorjen in izsušen krompir spravimo potem v zimsko shrambo in takrat krompir še enkrat preberemo ter vse gnile, nagnite in ranjene gomolje odberemo. Pa tudi na krompirju, ki je na videz zdrav, se nahaja vse polno škodljivih gliv, ki povzročijo potem v shrambi čez zimo in zlasti pomladi gnilobo krompirja. Če se te glive zamore ali če se njih razvoj ovira, ne morejo škodljivo učinkovati in krompir ostane zdrav. Da se krompir ohrani zdrav, je prav izvrstno sredstvo žveplena moka. V 2. števil. letošnjega „Kmetovalca“ smo priporočali s posebnim spisom iz peresa g. vinarskega nadzornika B. Skaliskega konserviranje krompirja z žvepleno moko. Od mnogih strani so nam došla poročila, ki nam javijo, da se je konserviranje krompirja z žvepleno moko izborno sponeslo. Važno se nam torej zdi, opis konserviranja krompirja z žvepleno moko v sedanjem času še enkrat ponoviti, a zraven moramo pristaviti, da se ne sme rabiti prevelikih množin žveplene moke, drugače dobi krompir neprijeten okus po žveplu.

Raba žveplene moke za ohranitev krompirja pred gnilobo je zelo preprosta. Poudariti je treba, da učinkuje samo preventivno, to je odvracujoče. Zaraditega je treba, da pri njega uporabi ves gnil ali nagnit krompir skrbno odberemo in odstranimo.

Mesto, kjer hočemo krompir hraniti, dobro osnažimo in pomedemo, potem pa potrosimo po tleh in ob straneh na tenko žveplene moke. Na to naložimo 20—30 cm debelo plast zdravega krompirja, in jo zopet na tenko potrosimo. Na vrh naložimo zopet enako močno plast krompirja, ga zopet potresemo; to se vrsti toliko časa, da je shramba polna. Če vlagamo krompir k zidu ali ob leseni steni, moramo tudi zid ali leseno steno potrositi. Preveč žveplati se pa ne sme, ker bi mu to znalo škodovati. Za 100 kg krompirja se sme porabiti samo 30 g (3 deke) žvepla, torej prav malo. Zato je najbolje, da se pri štipanju krompirja poslužimo takih žveplalnikov, kakršne rabimo za žveplanje grozdja proti plesnobi.

Kdor nima žveplalnega meha, naj žvepla z žveplalnico, podobno oni, ktero rabimo za posipanje peciva

s sladkornato moko, ali pa se dene žveplena moka v vrečico iz tkanine, ki jo pri tresenju izpraševa.

Tako spravljen krompir ne gnije skoraj nič. Poročila o krompirju, spravljenem po tem načinu lani, v mokrem vremenu na Nemškem, so jako ugodna.

Neki posestnik poroča, da ni našel nič, drugi da je našel komaj 2% gnilega krompirja maja meseca.

Ker je to spravljanje zelo preprosto, pa vendar zelo koristno, bi se gotovo priporočalo, da vpeljemo ta način spravljanja krompirja tudi pri nas. Opomniti je še, da krompir pri takem spravljanju tudi na svoji kaljivosti ničesar ne trpi.

Mi bi ta spis že prej objavili, česar pa zato nismo storili, ker bi morali povedati kje se dobi žveplena moka, ali bi jo pa morala imeti v zalogi kmetijska družba. Družba je po celi Avstriji iskala žvepleno moko, a je nikjer ni dobila; vendar se ji je končno posrečilo dobiti prav pičlo zalogo, iz katere bo svojim udom postregla, dokler bo šlo. Kmetijska družba oddaja žvepleno moko *kg* za 1 K, ali pa v manjših množinah *dkg* po 2 v. Ker se za 100 *kg* krompirja ne rabi več kakor 3 *dkg* žveplene moke, so stroški neznatni, in zato prosimo, da vsakdo le toliko naroči, kolikor neobhodno potrebuje, da bo mogla družba velikemu številu naročnikov ustreči v spravo svoje majhne zaloge. Kjer kdo najde pri kakem trgovcu žvepleno moko ali žvepleni cvet, naj ga rajše tamkaj kupi, in zlasti v vinorodnih pokrajinah, kjer trte proti gnilobi grozdja žveplajo, se bodo bržkone semtertja našle kake majhne zaloge žveplene moke, ki naj se porabijo za konserviranje krompirja.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pismu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu skladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 111. Priporočali ste v shrambo spravljeni krompir poštupati z žvepleno moko, ker potem ne gnije; to je v letošnjem mokrem letu posebno važno, kajti bati se je, da bo krompir vsled deževnega vremena močno gnil. Nekteri trdijo, da tak poštopen krompir močno diši po žveplu in je zato slabo užiten ter tudi ni dober za seme. Drugi zopet priporočajo krompir v shrambi poštupati z moko od živega apna ter vprašam kaj je boljše in kaj je na vsem tem resnice? (A. V. v S.)

Odgovor: Poštupanje krompirja z moko od živega apna kolikortoliko pomaga zadošiti škodljive glive, ki povzročijo gnilobo krompirja v shrambi, vendar nima apno tistega dobrega učinka kakor žveplena moka. Na 100 *kg* krompirja je vzeti kakih 30 gramov ali 3 *dkg* žveplene moke, in pri tej množini pač ne dobi krompir nobenega okusa po žveplu in tudi ne oškoduje njegovo kaljivost. Kdor ima torej žvepleno moko, naj se je letos brez vsake bojazni poslužuje, ker izkušnje uče, da prav rabljena v nobenem oziru ne škoduje, pač pa silno koristi. Žal, da ni danes žveplene moke nikjer naprodaj.

Vprašanje 112. Moja mlada živina je po vratu vsa krastava in tudi semtertja po životu. To bolezen imenujemo

pri nas lišajevost ter jo zdravimo z mazanjem z oljem, kar pa pri meni nič ne izda. Kako je zdraviti lišajevost goveje živine? (L. P. v D.)

Odgovor: Ne da bi bolno živino videli, ne moremo reči če je lišajasta ali grintava. Lišajevost povzročijo glive, ki se na koži bohotno razraščajo. Grinte pa povzročujejo silno majhne živalce, pršice imenovane, ki jih je več vrst in ki v raznih plasteh kože dolbejo. Pri lišajevosti kakor pri grintavosti se delajo kraste. Lišajevost prične z izpadanjem dlake, narede se gole lise in če se na robih teh golih lis na dlaki vleče, se z lehkoto vunkaj puli in so korenine dlak nekoliko debelejše in bolj bele kakor korenine zdrave dlake. Lišajaste živali je na bolnih mestih z gorko milnico temeljito izprat' ter je vso dlako ob robu golih lis, ki se lahko izpulji, izrjaviti. Potem je bolna mesta namazati z jedo tinkturo, ki se dobi na živinozdravnikov recept v vsaki lekarni. Grintave živali je z milom dobro namazati, ki naj na njih cel dan ostane. Nato je namazana mesta z gorko vodo in s krtačo očistiti, da po možnosti odpadejo vse kraste. Tako pripravljena grintava mesta se potem utreje z mažo, ki sestoji iz enega dela kreozota in 25 delov olja. Namesto te maže je priporočen tudi bencin, ki se zmeša s 5 do 10 deli vode, ali pa se vzame zmes od enega dela živega apna in 30 do 40 delov vode.

Vprašanje 113. Ali določuje kak zakon koliko delovne ali druge klavne živine mora prepustiti posestnik županstvu za preskrbitev vojaštva? (P. B. v L.)

Odgovor: Glede Vašega vprašanja velja zakon o dajtvah za vojno z dne 26. decembra 1912, ki je bil priložen zadnji štev. „Kmetovalca“. Dajatve za vojno se porazdele na posamezne dežele, okraje in občine, in dobi župan nalogo v svoji občini določeno število glav klavne živine dobaviti. Župan mora seveda zahtevati ustreči in je njegova dolžnost dajatev živine pravilno razdeliti na posamezne posestnike in pri tem vpoštovati vse okoliščine, kakor določa § 28. imenovanega zakona. Dotični paragraf namreč določa dajatev za vojno tako porazdeliti, ne da se posameznikom ž njimi onemogoči gospodarski obstoj.

Vprašanje 114. Pošljem Vam nekaj listov od slivovega drevja, ki je napadeno po neki mi neznani bolezni. Za to boleznijo boleha v našem kraju vse slivovo drevje. Bolj če je drevo v zatišju, močnejše je bolno; po vejicah se nahajajo tudi belkaste lisce, ki utegnejo biti od gliv. Kakšna je ta bolezen na slivovem drevju in kako se odvrča? (O. P. v G.)

Odgovor: Na slivovem drevju je vsepolno gliv, ki zlasti napadajo listje in so vzrok, da vobče v zadnjem času ni več slivovo drevje posebno rodovitno. V zavetnih, senčnih in v vlažnih legah se seveda glive laže razvijajo in zato je drevje v takih legah močnejše napadeno. Najboljše sredstvo proti vsem boleznim na slivovem drevju, ki jih povzročajo razne glive, je škropljenje z modro galico kakor pri trtah, ki se pa mora na slivovem drevju pričeti že zgodaj pomladi, ko drevje šele brsti in ga je potem po potrebi vsake tri do štiri tedne ponoviti.

Vprašanje 115. Kupil sem na semnju dve leti staro kobilo, ki se je kazala prav krotka in mi je prodajalec rekel, da je že pri paru vozila. Doma sem skušal kobilo vpreči, a je že pri okomotavanju cvilila in se kvišku spenjala in ko sem jo končno vendarle vpregel, se je vlegla na vozov drog ter se ni premaknila. Poskusil sem jo vpreči tudi pri paru, a bilo je ravnotako. Ker menim, da je kobila trmoglava in ker ta lastnost naredi v teku 30 dni konjsko kupčijo neveljavno, sem sporočil prodajalcu, da naj pride po kobilo in naj mi vrne denar; ker se on za to nič ne zmeni, vprašam, če mi kaže se s prodajalcem pravdati? (I. K. v S.)

Odgovor: Trmoglavost, upornost ali štatljivost pri konjih imenuje se napaka, pri kateri se konji pač dajo vpreči in tudi vozijo, a kar naenkrat se vpro in jih nič naprej ne spravi. Za tako napako konja jamči prodajalec res 30 dni, a to napako je po večšakih silno težko dognati. Vaša kobila bržkone nima te napake, ampak še ni vajena voziti, utegne biti zelo občutljiva in morda vsled napačnega ravnanja pri vaji za vožnjo pokvarjena. Z lepim in pravilnim ravnanjem ter s potrpljenjem se tak konj popravi in se nauči voziti. Ker pri dvehletni, razburjivi in občutljivi kobili ni čudno, če še ne zna voziti, in je pri vpreganju divja ter noče potegniti, zato Vas pred vsako pravdo prav odločno svarimo, ker boste imeli le stroške, a nobenega uspeha. So morda okoliščine, vsled katerih se da kupčija razdreti, a teh mi ne poznamo in Vam priporočamo, obrniti se do večšakov in do kakega odvetnika, ki Vam zadevo pojasni.

Vprašanje 116. Čital sem svojčas v nekem tržaškem laškem listu priporočilo nekega profesorja, da naj bi se rabila proti peronospori zelena galica (železni sulfat) namesto modre galice, ker dá baje ima v isti množini rabljena kakor modra galica tudi isti zadovoljivi učinek. Ker je mogoče zeleno galico še dobiti, sem prepričan, da bi mnogim kmetovalcem ustregli, če bi na to vprašanje odgovorili v „Kmetovalcu.“ (A. Ž. v B., Istra.)

Odgovor: Zelena galica (železni sulfat) je že zdavnaj znana kot fungicid (glivice zatirajoče sredstvo) in se rabi v vinogradništvu z uspehom zlasti proti črnemu paležu (sphaeceloma ampelinum). Da bi pa proti peronospori enako učinkovala kot modra galica (bakreni sulfat) je popolnoma izključeno. Po znanstvenih raziskavah prof. Millardeta, ki je prvi priporočal modro galico proti peronospori, je dokazano, da prepreči kalitev trosov glivice peronospore že tako slabotna raztopina bakrene soli, ki vsebuje komaj 2 do 3 desetmiliontinke bakra. Železne soli, h katerim spada tudi zelena galica, dosežejo isti učinek šele v raztopini eno stotisočinke in apno ene desettisočinke. Iz tega sledi, da je modra galica proti peronospori stokrat učinkovitejša nego zelena in tisočkrat učinkovitejša nego apno, ki se je v prvih letih skoraj izključno rabilo proti peronospori. — Ko bi bila zelena galica zoper peronosporo enako vredna ali vsaj približno tako dobra kot modra galica, bi gotovo nihče na celim svetu ne rabil več drage modre galice, temveč le ceno zeleno. — Če je torej dotični list kaj takega pisal, bil je to velik humbug, ki ga je bil ta list pač že vajen. Resnica pa je, da je že pred desetimi leti priporočal profesor Menozzi na visoki kmetijski šoli v Milanu proti peronospori zmes bakrene in železne galice, in sicer $\frac{1}{2}$ kg vsake na 100 l vode. Po poročilih iz Italije se je baje po tem načinu, ki ga imenujejo tam „Formola Menozzi“, škropljenje trt proti peronospori dobro obneslo, ampak gotovo je, da je k temu neprimerno bolj pripomogla v tej zmesi navzoča modra galica nego zelena. — Kakor kažejo izkušnje pri nas, je pa veliko bolj priporočljiva t. zv. Martinijeva zmes (Formola Martini), ki obstoji iz $\frac{1}{2}$ kg modre galice in $\frac{1}{2}$ kg galuna na 100 l vode, seveda nevtralizirana tudi s primerno množino apna ali sode. — Ta zmes se je letos izkusila tudi v državnih trtnicah na Kranjskem, kjer se je prav dobro obnesla. — Če bomo torej imeli vsaj polovico toliko galice na razpolaganje kot navadno, bomo s pomočjo te zmesi lahko izhajali. Perocida, ki se je pri poskusih v državnih trtnicah na Kranjskem dobro obnesel, se bode gotovo tudi nekaj dobilo, vsaj je osrednja vlada že vse zaloge v to svrhu zaplenila. — Ako bi pa tega sredstva, ki edine ne vsebuje baker, in vseh ostalih, baker vsebujočih, izkušenih nadomestil za modro galico kakor tenaksa, kukaze itd. še primanjkovalo, potem nam seveda ne ostane nič drugega, kakor da sežemo tudi po manj

vrednih snoveh, to so: zelena galica in sveže ugašeno apno. Z obema bo pa treba, če bomo hoteli doseči vsaj malo dovoljen učinek, neprimerno bolj pogostoma (najmanj 6- do 8 krat na leto) škropiti kot z modro galico.

C. kr. vinarski nadzornik B. Skalický.

Družbene vesti.

Diamalt se dobi v pločevinastih ročkah po $4\frac{1}{2}$ kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine). Opozarjamo na spis „Diamalt, dober pripomoček pri peki“ v peti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* **Antiaivita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba z ozirom na predstoječo setev ozimne zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiaivita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiaivita opozarjamo na spisa „Odvračanje škode po vranah“ v „Kmetovalcu“ številki 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiaivit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 14 kron, $\frac{1}{2}$ kg za 7 kron 50 vin., $\frac{1}{4}$ kg za 4 krone, $\frac{1}{8}$ kg za 2 kroni 20 vin., 50 g za 1 krono 10 vin.

* Umetna gnojila:

Kalisuperfosfat po K 14— 100 kg, pri celim vagonu franko na vsako postajo s popustom 25 kron.

Kalijevo sol po K 14— 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s kostno moko, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 200 kg kostne moke in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 7 K 100 kg.

Kostno moko po 18 K 100 kg z vrečo vred. Kostno moko je rabiti v zvezi s kalijevo soljo ali s kajnitom.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralniške cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralniške cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K. Gumijevi seski so po 80 h.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

Sezamove in orehove oljate tropine so družbi pošle in jih tačasno ni mogoče nikomur več priskrbeti.

Živinske soli se sedaj sempatja na državnem kolodvoru pri oddajališču že dobi. To dobavljanje pa ni redno in družba sprejema zato naročila le brez obveznosti. Cena je K 8.60 za 100 kg, pri čemer sta všteta vozni list in oddajna pristojbina. Vreče naj naročniki sami pošljejo. Naročila se vrše proti povzetju. Ta živinska sol ni denaturirana kuhinjska bela, ampak zmleta, kamnita, rdeča sol.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe za l. 1914.

(Dalje.)

Kmetijska družba bo morala po vrnitvi normalnih razmer ubrati druga pota v prosep kmetijskega rastlinstva in napeti vse sile, da se naši kmetovalci nauče kako doseči večje in boljše poljske pridelke. Kmetijska družba je tista, ki je na Kranjskem vpeljala pred več kakor sto leti pridelovanje detelje in krompirja in to v neugodnih razmerah in z zelo skromnimi sredstvi, ona je vpeljala krompirjeve vrste, ki so rodovitne in v trgovini na izbornem glasu, zato ji v bodočnosti ne bo težko svojo nalogo glede rastlinstva smoteno izvršiti. Predvsem bo delovati za boljše obdelovanje polja, ki je pri nas še zelo zastarelo in pomanjkljivo, skrbeti bo za zamenjavo degeneriranega semenskega žita z vrstami, ki so rodovitnejše, našemu podnebjju prikladnejše in zaradi naše veliko vredne strniščne setve zgodnejše. Upreti se bo proti vidnemu nazadovanju stavbe kozelcev, ki so nekaj za naše razmere neobhodno potrebnega in prav posebno pozornost bo polagati na pridelovanje zgodaj zoreče ajde ter bo v to svrhu na podlagi današnje biološke vede vzgojiti iz domačega ajdinega semena takega, ki bo dajal zanesljivejši pridelek, pri čemer se pa ne bo smelo pozabiti na čebelarstvo, kajti težko uprašljivo ajdo najzanesljivejše oplode čebele. Posebno dobri in trajni so družbeni uspehi pri propagandi za umetna gnojila, ki so se po prizadevanju družbe pričeli v precej obsežni meri na Kranjskem rabiti. Veliko je pa storiti, da se bodo naši kmetovalci v obilnejši meri posluževali dušičnatih umetnih gnojil, kajti brez dušika ni misliti na večjo produkcijo. Žal je pri nas spoznavanje učinka umetnih gnojil navzlic dolgoletnemu pouku še veliko premalo znano in se umetnemu gnojilu prevečkrat pripisuje neka čudotvorna sila, ki je v resnici nima. Tozadevni pouk bo v bodočnosti intenzivneje negovati. Hlevski gnoj je bil, je in ostane poglavitni gnoj, katerega umetna gnojila le popolnijo in umnejše ravnaajo s hlevskim gnojem, kakor sedaj še ni splošno običajno, bo z vso silo propagirati. Ni le dovolj hlevski gnoj in gnojnico varčno spravljati in delati boljša gnojlišča, ampak kmetovalce bo treba tudi poučiti, da je gnojlišče prostor za rejo prepotrebnih zemeljskih bakterij, ki se v zemljo vcepujejo, da tamkaj vrše važno in znamenito vlogo pri pretvarjanju rudninskih snovi v organske, kar znači za kmetovalce pridelovanje kmetijskih rastlin. Istotako ne bo pozabiti na cenejšo priskrbovanje umetnih gnojil in za družbo bo nastalo prav resno vprašanje, če ji ne bo kazalo ustanoviti svojo lastno tvornico za kostno moko, za kostni superfosfat in morda tudi za rudninski superfosfat. Danes res ne obstoji več kartel tvornic za fosfatna umetna gnojila, a nakup kosti je vendarle rajoniran in to ni nič drugega kakor kartel v drugi obliki. Kmetijska družba more potem svojih udov, t. j. potom svoje organizacije dobiti večino kranjskih kosti v svoje roke in z njimi izdelovati umetna fosfatna gnojila, ki bodo izdatno cenejša.

Vinstvo je družba pospeševala stem, da je posredovala dobavo zanesljivo dobre in cene modre galice ter žveplene moke za zatiranje peronospor, oziroma plesnobe na trtah. Istotako je družba oddala veliko trtnih škropilnic in žveplalnikov s pomočjo državne podpore vinogradnikom po znižani ceni ali svojim podružnicam in občinam celo zastoj za skupno porabo. Dasi priskrbovanje modre galice za tekoče leto spada pravzaprav v poročilo na občni zbor v prihodnjem letu, vendar kaže to zadevo že danes omenjati, ker sega pričetek tozadevne akcije v lansko leto. Kmetijska družba je namreč že jeseni lanskega leta, vpoštevajoč razmere, ne glede na takratne razmeroma visoke cene modre

galice kupila tega blaga toliko kolikor ga po njenih skušnjah utegne letos rabiti. In storila je prav. Takrat dozdevno draga modra galica je bila vendarle zelo cena, kajti danes stane kvintal modre galice 270 do 275 K, a družba je že v jeseni oddajala takrat kupljeno modro galico po 80 K kvintal in ker je bilo povpraševanje po modri galici že pozimi in v zgodnji spomladi večje kakor v normalnih razmerah, dokupila je še pravočasno nekaj vagonov modre galice, ki jo je seveda morala že dražje plačati ter jo je oddajala po 100, odnosno po 125 K in nazadnje kupljeni vagon žalibog že po 200 K. Vrhutega je družba kupila dva vagona perocida, ki je novo sredstvo proti peronospori in ki ga je oddajala po 50 K kvintal in nazadnje naročen perocid pa po 70 K. V deželi imamo torej dovolj močre galice in perocida, če bodo vinogradniki svoje trte varčno škropili po navodilih strokovnjakov ne pa, kakor je v nekaterih krajih običajno, jih z raztopino od modre galice ali perocida polivali in če nam Bog da dobro vinsko letino, prisvaja si lahko kmetijska družba vso zaslugo, da bo mogoče peronospora tudi letos navzlic pomanjkanju galice in perocida uspešno zatirati in vrhutega kmetijska družba lahko reče, da je kranjskim vinogradnikom prihranila najmanj 150.000 K izdatkov za modro galico, ker jo je pravočasno po razmeroma nizki ceni kupila in če bi družba pravi rok zamudila, bi v deželi skoraj nič galice ne bilo, kajti danes je takorekoč ni več dobiti.

Sadjarstvo je družba pospeševala kakor druga leta, v prvi vrsti stem, da je sama oddala preko 25.000 visokodebelnih sadnih dreves najbolj priporočenih vrst in tudi tiste podružnice, ki imajo svoja drevesa so razdelile med svoje ude kakih 10.000 sadnih dreves.

Govedorejo je glavni odbor v prvi vrsti pospeševal tem potom, da je skrbel za dobavo čistokrvnih bikov-plemenjakov, ki jih je oddajal s pomočjo državne podpore živinorejcem po znižani ceni. Glavni odbor je imel razen redne državne podpore iz I. semestra l. 1914 v to svrhu na razpolaganje tudi del izredne državne podpore v prosep živinoreje, ki je dovoljena na podlagi zakona z dne 30. decembra 1909, in ki jo imata dogovorno porabiti deželni odbor in kmetijska družba. Deželni odbor je porabo te izredne državne podpore po določenem dogovoru prepustil kmetijski družbi ter se je l. 1914. s tema združenima podporama nakupilo 139 bikov raznih pasem, ki so se oddali živinorejcem v deželi povprečno za polovično nakupno ceno. Od oddanih bikov se je pretežna večina nakupila v deželi sami, in sicer iz deželne pristave na Robežu, kjer se vzgajajo domači mladi biki, in od kmetovalcev ter se je tako ugodilo želji od več strani izraženi. Število v lanskem letu oddanih bikov je pa bilo za 47 manjše kakor v letu 1913., čemur je vzrok v drugi polovici odpadla državna podpora in nič manj tudi mobilizacija, vsled ktere je bilo povpraševanje po plemenskih bikih veliko manjše, ker je šlo mnogo gospodarjev v vojsko in je jelo primanjkovati delovnih sil, vsled česar se kmetovalci neradi ukvarjajo z držanjem bikov. Započetek zboljšanja naše živinoreje se more šteti od leta 1868. naprej, odkar je namreč kmetijska družba s pomočjo državnih podpor, ki pa takrat niso bile posebno velike, pričela vpeljevati na Kranjsko boljše pasme. Uspeh tega družbenega delovanja je, da je bilo mogoče že po končanih 40 letih dobivati doma vzrejene kolikortoliko čistokrvne bike in ta uspeh je tem višje ceniti, ker je pričetek takega prekrizevanja nerazmerno težavnejši, kakor pa pospeševanje sedanje že od kmetijske družbe popolnoma prerajene in zboljšane živinoreje. Napačno je pa misliti, da bomo v bodočnosti izhajali samo z doma vzrejeno govejo plemensko živino, kajti tistih ekoloških predpogojev, ki so vpeljane pasme ustvarili, živina pri nas redkokdaj dobi, zato se domače utrjene lastnosti prevladolično podedujejo in kmetovalci stare šole govore o degeneriranju, kateri izraz pa ni v skladu z današnjo biološko vedo, ki je postavila v zadnjih 15 letih živinorejsko vedo na čisto novo podlago.

(Dalje sledi.)